

DIDAKTICKÝ TEST

Počet úloh: 30

Maximální bodové hodnocení: 50 bodů

Povolené pomůcky: psací potřeby

Tento dokument obsahuje zdůvodnění správných řešení jednotlivých úloh didaktického testu.

1 Ve které z následujících vět je pravopisná chyba?

- A) Nejvíc jdou na odbyt bylinné masti obsahující pelyněk.
- B) Letos budou ceny pohonných hmot výrazně nižší než loni.
- C) Vyhlídka na kamenný most naprosto okouzila všechny turisty.
- D) Vyslanec vzdálené země právě usedl za slavnostně **prostřenný** stůl.

Zdůvodnění

Přídavné jméno *prostřený* je odvozeno od slovesa *prostřít* (konkrétně z tvaru *prostřen*) příponou *-ý*.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 2–5

Britská dopravní policie má v rukou novou zbraň v boji proti silničním **pirátům**. Využívá **pomoci** tzv. dopravních droidů. Tak se pojmenovala skupina **cyklistů**, jejíž členové monitorují dopravní přestupky řidičů motorových vozidel a hlásí je policii. Slovo **droid** v názvu skupiny se běžně používá ve sci-fi literatuře jako označení inteligentních **robotů** se schopností se přemísťovat.

Devětatřicetiletý **Lewis Dediare** se proplétá londýnskými ulicemi vybavenými několika kamerami na přilbě a několik hodin **denně** sleduje dopravní situaci. **Udávat nedisciplinované řidiče se rozhodl poté, co ho na silnici srazilo auto a on téměř přišel o život**. V jeho **úsilí** mu ihned začaly pomáhat desítky spřátelených nadšenců.

Policie se nejprve zdráhala **se** mstiteli na bicyklech spolupracovat, ale nakonec této iniciativě přišla na chuť. **V místech, v nichž policie tento nový typ služby využívá, došlo ke zvýšení objasněnosti příčin dopravních nehod.**

(www.idnes.cz, upraveno)

1 bod

2 Které z následujících slov má ve výchozím textu přenesený význam?

(Posuzovaná slova jsou ve výchozím textu podtržena.)

- A) pirát
- B) život
- C) robot
- D) cyklista

Zdůvodnění

Slovo *pirát* má základní význam *námořní lupič (loupežník)*. Ve výchozím textu je toto slovo použito v přeneseném významu *bezohledný motorista*.

1 bod

3 Ve kterém z následujících úseků výchozího textu se vyskytuje chybně užitý tvar slova?

- A) britská dopravní policie má v rukou novou zbraň
- B) ihned začaly pomáhat desítky spřátelených nadšenců
- C) londýnskými ulicemi **vybavenými** několika kamerami na přilbě
- D) členové monitorují dopravní přestupky řidičů motorových vozidel

Zdůvodnění

Přídavné jméno *vybavený* rozvíjí jméno *Lewis Dediare* (*Lewis Dediare* byl vybavený několika kamerami na přilbě), v textu tedy musí být užito v 1. pádě čísla jednotného: *vybavený*.

max. 3 body

4 Určete slovní druh slov, která jsou ve výchozím textu tučně zvýrazněna.

Do záznamového archu запиšte odpověď **celými slovy**, nepoužívejte číslice.

Řešení

pomoci – **podstatné jméno**

denně – **příslovce**

úsilí – **podstatné jméno**

se – **předložka**

max. 2 body

5 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda odpovídá informacím obsaženým ve výchozím textu (A), nebo ne (N):

	A	N
5.1 Vznik dopravních droidů, kteří sledují dopravní situaci, iniciovala britská policie.	☐	☒
5.2 V oblastech, kde policie spolupracuje s dopravními droidy, se snížil počet dopravních nehod.	☐	☒
5.3 Dopravní droidi využívají inteligentních robotů, kteří byli sestrojeni podle postav jednoho sci-fi románu.	☐	☒
5.4 Členy dopravních droidů se mohou stát pouze cyklisté, kteří v minulosti utrpěli vážný úraz při dopravní nehodě.	☐	☒

Zdůvodnění

Pravdivost/nepravdivost posuzovaných tvrzení dokládají pasáže vyznačené ve výchozím textu příslušnou barvou.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 6

Letní prázdniny pomalu končily. Uvědomil jsem si, že letos **mně** nevšední zážitky zcela minuly. S kamarády jsme se okamžitě shodli na tom, že je čas na změnu. Nápadů, jak strávit poslední srpnový víkend, bylo mnoho. Někdo se chtěl vydat na vysokohorskou **tůru**, jiný navrhoval sjet řeku proslulou **nevyspytatelnými** jezy. Nakonec jsme se rozhodli přenocovat na **blízké** zřícenině starobylého hradu.

Ihned jsme vyrazili. Na nádvoří jsme rozdělali oheň, a jakmile se setmělo, začali jsme si povídat historky o tajuplných bytostech. Náhle jsme uslyšeli hrůzostrašné zvuky a na zbytcích hradních stěn se objevila tajemná silueta. S hlasitým řevem jsme pelášili pryč od nebezpečí. Na toto dobrodružství jsme nikdy **nezapoměli**.

(CZVV)

max. 4 body

- 6 Najděte ve výchozím textu pět slov, která jsou zapsána s pravopisnou chybou, a napište je pravopisně správně.

Zdůvodnění

- Zájmeno *já* je v textu užito ve 4. pádě, správný je tedy tvar *mě*, případně *mne*.
- Podstatné jméno *túra* je slovo cizího původu, píše se s *ú*.
- Přídavné jméno *nevyzpytatelný* je příbuzné s vyjmenovaným slovem *zpytovat*, které se píše s předponou *z-*; jde o ustálený případ.
- Přídavné jméno *blízky* je příbuzné se slovesem *blížit se*, obsahuje kořen *blíz-* a příponu *-ký*.
- Sloveso *nezapomenout* je odvozeno od slovesa *zapomenout*, které je příbuzné se slovem *pomnit* (starší sloveso s významem *pamatovat si*).

max. 4 body

- 7 Přiřadte k jednotlivým textům (7.1–7.4) možnost (A–F), která nejlépe vystihuje charakter příslušného textu:

(Každou možnost z nabídky A–F můžete přiřadit pouze jednou. Dvě možnosti zbudou a nebudou použity.)

- 7.1 Pekelný buchot jeho srdce sílil. Vteřinu za vteřinou bušilo rychleji a rychleji, silněji a silněji. Stařec jistě, docela jistě prožíval krajní hrůzu. Tenhle zvuk mě teď v nejhlubší půlnoční hodině vydráždil k hrůze, kterou jsem nemohl zvládnout. _____
- 7.2 Diváci mohli poprvé živě sledovat operaci srdce, kterou vedl Petr Kala z kardiologické kliniky Fakultní nemocnice Brno. Operatér s asistujícím lékařem, týmem kolegů a sester prováděl zákrok a u toho popisoval divákům, co právě dělá. Cílem zákroku bylo rozšířit cévy oksyličující srdce. _____
- 7.3 Srdce je naším nejlepším pomocníkem, dokáže totiž vidět do lidí. Je spolehlivým rádcem, může nám ukázat správný směr. Ne nadarmo se říká, že to nejdůležitější je očím neviditelné. Srdce nelze napálit ani podvést. Dokonce i detektor lži podle mého názoru oklameme snáze než srdce. _____
Mě moje srdce nikdy nezdadlo. A vás?
- 7.4 Bušení srdce vypadá na první pohled jako jednoduchá opakující se činnost. Ve skutečnosti jde o vysoce koordinovaný sled akcí, které se v srdci odehrávají. Srdeční akce se rozděluje na dvě základní činnosti: diastolu a systolu. V diastole je srdeční sval uvolněný, srdce se plní krví, obnovuje zásoby energie, myokard je prokrvován. _____

(Vzhledem k povaze úlohy nejsou zdroje výchozích textů uvedeny.)

- A) úvaha
- B) výklad
- C) zpráva
- D) recenze
- E) povídka
- F) životopis

Řešení

7.1 – E)

Povídka je krátký prozaický útvar s jednodušším dějem a menším počtem postav. Je to umělecký text, v němž se objevují prvky ozvláštňující text (např. *pekelný buchot srdce*).

7.2 – C)

Účelem zprávy je informovat čtenáře o nějaké události, která se již stala. Zpráva obsahuje údaje *co* (operace srdce), *kdo* (Petr Kala s kolegy), *kde* (Fakultní nemocnice Brno). Je to neumělecký text, v němž dominuje spisovný neutrální jazyk.

7.3 – A)

Úvaha je slohový útvar, v němž se autor zamýšlí nad nějakým problémem (úloha srdce, tzn. citů, v lidském životě), dospívá k nějakému řešení nebo řešení alespoň naznačuje. Je to neumělecký text, pro nějž jsou typické tzv. řečnické otázky (*A vás?*).

7.4 – B)

Výklad objasňuje podstatu určitého jevu (princip bušení srdce), vysvětluje souvislosti. Je to neumělecký text, v němž dominuje spisovný neutrální jazyk a vyskytují se v něm termíny (např. *diastola, systola*).

Žádný z uvedených textů neodpovídá ani možnosti D), ani možnosti F).

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 8–9

Lenskij se ovšem nezajímal,
jak obtížit se manželstvím.
Spíš si chtěl získat Oněgina
a blíže seznámit se s ním.
A tak se sešli. Proud a kámen,
verše a *****, led a plamen
snad jsou si více podobné.
Ten rozdíl od prvního dne
je dělil chladem protipólů,
pak sblížil je, že za chvíli
na koních družně jezdili,
a pak už byli stále spolu.
Tak lidé (já to nejlíp vím)
se z nudy poctí přátelstvím.

(A. S. Puškin, *Evžen Oněgin*)

1 bod

8 Které z následujících slov nejspíše patří na vynechané místo (***) ve výchozím textu?**

- A) kniha
- B) próza
- C) báseň
- D) poezie

Zdůvodnění

V úseku s vynechaným místem je pomocí kontrastů vyjádřeno, jak rozdílní byli Lenskij a Oněgin: *proud* (tok vody, něco dynamického, živého) × *kámen* (překážka v tomto toku, něco statického, neměnného); *led* (chlad) × *plamen* (horkost). Další podobný kontrast tvoří i dvojice slov *verše* a *próza* (tedy neveršovaný text).

9 Které z následujících tvrzení jednoznačně vyplývá z výchozího textu?

- A) Lenskij a Oněgin si byli podobní.
- B) Oněgin a Lenskij spolu trávili čas.
- C) Oněgin uměl výborně jezdit na koni.
- D) Lenskij prahnul po manželském svazku.

Zdůvodnění

Pravdivost tvrzení uvedeného v možnosti B) dokládají pasáže, které jsou ve výchozím textu vyznačeny barevně. Tvrzení uvedená v možnostech A), C) a D) z textu prokazatelně nevyplývají.

max. 2 body

10 Rozhodněte o každém z následujících souvětí, zda je napsáno pravopisně správně (A), nebo ne (N):

	A	N
10.1 Rodiče by nikdy neměli dopustit, aby se jejich děti naučily lhát.	☒	☐
10.2 Písně, které vyšly na novém albu, složili dva neznámí skladatelé.	☒	☐
10.3 Otepi slámy vyloženě vybízely k tomu, aby po nich chlapci skákali.	☒	☐
10.4 Koroptve, které si v poli udělaly hnízdo, se stali snadným terčem lovců.	☐	☒

Zdůvodnění

Pokud je podmětem podstatné jméno rodu ženského v čísle množném (*koroptve*), v koncovce přičestí činného musí být *-y* (*se staly*).

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 11–17

(1) Španělé dobyli říši Inků v polovině 16. století a pak **se jako lavina valili všemi směry** Jižní Ameriky. Amazonské indiány většinou stříleli, v lepším případě zotročovali. Krutostem, kterých **se na domorodcích dopouštěli** španělští vojáci, se však postavili členové Tovaryšstva Ježíšova (jezuité).

(2) Ti založili v pralesích Jižní Ameriky první misie, jejichž nejdůležitějším cílem bylo šíření víry. Kromě toho jezuité učili indiány z džungle také vyrábět hudební nástroje, a dokonce interpretovat barokní duchovní hudbu. Jezuitský projekt se stal brzy natolik životaschopným, že v oblasti dnešní severní Argentiny, Paraguaye a přilehlé části Bolívie vzniklo rozlehlé ucelené teritorium, které se neoficiálně nazývalo jezuitský stát. V roce 1773 však papež Klement XIV. jezuitský řád zrušil, a tak většina misí v této oblasti zanikla. Odchod svých zakladatelů přežilo pouze šest zapadlých osad ve východní Bolívii.

(3) Na jezuitskou myšlenku navázali například františkáni, kteří lovili duše barbarů a obraceli je na pravou víru. Ať už si o františkánech dnes myslíme cokoliv, mnohé pralesní indiánské kmeny (například Guarayové) díky nim přežily. Misijní systém v Bolívii nakonec přetrvál až do roku 1939, kdy byly osady z nařízení bolivijské vlády předány civilní správě.

(4) Navzdory všem nepříznivým okolnostem si bolivijské indiány udrželi pozitivní vztah k barokní hudbě dodnes. V nejedné bývalé jezuitské osadě **se provozuje hudební škola**, skoro v každé takové vesnici narazíme na výrobce houslí, viol a dalších hudebních nástrojů. V osadě Urubichá, kterou roku 1820 založili františkáni, dnes najdeme školu klasické hudby, a to dokonce největší v celé Bolívii. V této škole se učí mnoho žáků a jejich zaujetí uměním je obdivuhodné. Za jejich podmanivým zpěvem **se sjíždějí lidé z celého světa**.

(Koktejl, 2/2015, upraveno)

1 bod

11 Ve kterém z následujících úseků výchozího textu se vyskytuje sloveso v trpném rodě?

(Posuzované úseky jsou ve výchozím textu tučně zvýrazněny.)

- A) se provozuje hudební škola
- B) se sjíždějí lidé z celého světa
- C) se na domorodcích dopouštěli
- D) se jako lavina valili všemi směry

Zdůvodnění

Sloveso v trpném rodě se vyskytuje pouze v úseku uvedeném v možnosti A): podmět zde není původcem děje (školu provozují lidé).

V ostatních posuzovaných úsecích se vyskytují slovesa v činném rodě: podmět je zde původcem děje (*lidé se sjíždějí; vojáci se dopouštěli; (oni, tzn. Španělé) se valili*).

1 bod

12 Která z následujících možností vystihuje hlavní účel *misí*, a odpovídá tedy významu tohoto slova?

- A) zakládání nových států
- B) učení tradičních řemesel
- C) hlásání křesťanství mezi pohany
- D) šíření hudby do zapadlých oblastí

Zdůvodnění

Pravdivost tvrzení uvedeného v možnosti C) dokládá následující úsek výchozího textu:
Ti založili v pralesích Jižní Ameriky první misie, jejichž nejdůležitějším cílem bylo šíření víry.

max. 2 body

13

13.1 Napište, který významový poměr je mezi větami v souvětí podtrženém ve výchozím textu.

Do záznamového archu запиšte odpověď **celým slovem**.

13.2 Vypište ze čtvrtého odstavce výchozího textu několikanásobný větný člen.

Řešení

13.1 – důsledkový

13.2 – houslí, viol a nástrojů

max. 2 body

14 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda odpovídá informacím obsaženým ve výchozím textu (A), nebo ne (N):

	A	N
14.1 V 19. století založili nástupci jezuitů největší hudební školu v celé Jižní Americe.	☐	☒
14.2 Jezuité vychovali z některých indiánů významné hudební skladatele už v období baroka.	☐	☒
14.3 Ve všech bývalých jezuitských osadách v Bolívii se indiáni dodnes věnují výrobě smyčcových nástrojů.	☐	☒
14.4 Od poloviny 16. století se jezuité začali starat o indiány žijící v Jižní Americe, svou záslužnou činností zachránili například kmen Guarayů.	☐	☒

Zdůvodnění

Pravdivost/nepravdivost posuzovaných tvrzení dokládají pasáže vyznačené ve výchozím textu příslušnou barvou.

1 bod

15 Který z následujících druhů zájmen se nevyskytuje ve třetím odstavci výchozího textu?

- A) osobní
- B) vztažné
- C) záporné
- D) neurčité

Zdůvodnění

Ve třetím odstavci výchozího textu se vyskytují:

- zájmena osobní (*je, si, nim*);
- zájmeno vztažné (*kteří*);
- zájmeno neurčité (*cokoliv*).

16 Které z následujících slov má stejný počet hlásek a písmen?

- A) osadě
- B) hudbě
- C) zpěvem
- D) uměním

Zdůvodnění

- Slovo *osadě* má 5 písmen a 5 hlásek.
- Slovo *hudbě* má 5 písmen a 6 hlásek: skupinu *bě* vyslovujeme jako *bje*.
- Slovo *zpěvem* má 6 písmen a 7 hlásek: skupinu *pě* vyslovujeme jako *pje*.
- Slovo *uměním* má 6 písmen a 7 hlásek: skupinu *mě* vyslovujeme jako *mňe*.

1 bod

17 Zapište slovy číslovku 1773.

Řešení

tisíc sedm set sedmdesát tři / sedmnáct set sedmdesát tři

3 body

18 Uspořádejte jednotlivé části textu (A–E) tak, aby byla dodržena textová návaznost:

A) Nepohnul se, aby mi vykročil vstříc, nýbrž zůstal stát jako socha, jako by ho ten jeho posunek na uvítanou proměnil v kámen.

B) Pak zachřestily řetězy a zařinčely odsunované mohutné závory. V zámku se s hlasitým skřípáním, svědčícím o dlouhém nepoužívání, otočil klíč a velké dveře se otevřely.

C) Její otevřený plamen se zmítal v průvanu otevřených dveří a vrhal dlouhé mihotavé stíny. Starý muž mě dvorným posunkem pravé ruky vybídl ke vstupu a výbornou angličtinou, ale s cizím přízvukem, pravil: „Budte vítán v mém domě!“

D) V nich stál vysoký starý muž, hladce vyholený až na dlouhý bílý knír, od hlavy k patě oděný černě, bez jediné barevné skvrnky. V ruce držel starožitnou stříbrnou svítilnu bez stínidla.

E) Za velkými dveřmi jsem zaslechl těžké kroky.

(B. Stoker, *Dracula*, upraveno)

18.1 _____

18.2 _____

18.3 _____

18.4 _____

18.5 _____

Řešení

18.1 – E)

18.2 – B)

18.3 – D)

18.4 – C)

18.5 – A)

E) Za velkými dveřmi jsem zaslechl těžké kroky. **B)** Pak zachřestily řetězy a zařinčely odsunované mohutné závory. V zámku se s hlasitým skřípáním, svědčícím o dlouhém nepoužívání, otočil klíč a velké dveře se otevřely. **D)** V nich stál vysoký starý muž, hladce vyholený až na dlouhý bílý knír, od hlavy k patě oděný černě, bez jediné barevné skvrnky. V ruce držel starožitnou stříbrnou svítilnu bez stínidla. **C)** Její otevřený plamen se zmítal v průvanu otevřených dveří a vrhal dlouhé mihotavé stíny. Starý muž mě dvorným posunkem pravé ruky vybídl ke vstupu a výbornou angličtinou, ale s cizím přízvukem, pravil: „Budte vítán v mém domě!“ **A)** Nepohnul se, aby mi vykročil vstříc, nýbrž zůstal stát jako socha, jako by ho ten jeho posunek na uvítanou proměnil v kámen.

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOZE 19

Zvukomalba – zvuk slova nebo slovního spojení vyvolává dojem zvuku, který vydává tvor, jev nebo věc, o nichž se mluví.

(R. Ibrahim, *Teorie literatury, upraveno*)

1 bod

19 Ve které z následujících možností se uplatňuje zvukomalba?

- A) Za velkými dveřmi jsem zaslechl těžké kroky.
- B) V ruce držel starožitnou stříbrnou svítilnu bez stínidla.
- C) Pak zachřestily řetězy a zařinčely odsunované mohutné závory.
- D) Její otevřený plamen se zmítal v průvanu otevřených dveří a vrhal dlouhé mihotavé stíny.

Zdůvodnění

Slovesa *zachřestily* a *zařinčely* (zejména hlásky *ch* a *ř* v nich obsažené) vyvolávají dojem zvuků, které vydávají předměty, o nichž se v úseku hovoří (*řetězy* a *závory*).

1 bod

20 Ve které z následujících možností se nevyskytuje pravopisná chyba?

- A) Známa propast Macocha je součástí komplexu Punkevních **Jeskyní**.
- B) Jako první Evropan obeplul mys Dobré naděje **Portugalský** mořeplavec.
- C) Zlaté období **Českých** dějin vystřídala doba, kdy si Češi zoufali pod nadvládou Habsburků.
- D) Mezi vsí Hříby a vrchem Lipská hora se odehrála slavná bitva u Lipan, která skončila drtivou porážkou husitů.

Zdůvodnění

- Ve víceslovných názvech tvořených spojením přídavného jména (*Punkevní*) a podstatného jména (*jeskyně*) se píše s velkým písmenem jen přídavné jméno.
- Přídavná jména odvozená od vlastních jmen (*Portugalsko*) se píší s malým písmenem.
- Přídavná jména odvozená od vlastních jmen (*Česko*) se píší s malým písmenem.

max. 3 body

21 Přiřadte k vedlejším větám zvýrazněným v jednotlivých souvětích (21.1–21.3) jejich příslušný druh (A–E):

(Každou možnost z nabídky A–E můžete přiřadit pouze jednou. Dvě možnosti zbudou a nebudou použity.)

21.1 Radek chtěl pochopit, **co bylo příčinou jeho neúspěchu.** _____

21.2 Lukášovi není známo, **kdy se jeho rodiče vrátí z dovolené.** _____

21.3 Michal dospěl k závěru, **že mu jeho manželka byla nevěrná.** _____

- A) vedlejší věta podmětná
- B) vedlejší věta doplňková
- C) vedlejší věta předmětná
- D) vedlejší věta přísudková
- E) vedlejší věta přívlastková

Zdůvodnění

21.1 – C)

vedlejší věta rozvíjí přísudek *chtěl pochopit*, doplňuje sdělení věty hlavní (**koho, co** chtěl pochopit?) → vedlejší věta předmětná

21.2 – A)

vedlejší věta vyjadřuje podmět věty hlavní (**kdo, co** není Lukášovi známo?) → vedlejší věta podmětná

21.3 – E)

vedlejší věta rozvíjí podstatné jméno *závěr*, upřesňuje sdělení věty hlavní (k **jakému** závěru dospěl?) → vedlejší věta přívlastková

Žádná ze zvýrazněných vět neodpovídá ani možnosti B), ani možnosti D).

VÝCHOZÍ TEXTY K ÚLOZE 22

TEXT 1

S naší učitelkou výtvarky se prostě nenudíme. Třeba dneska dopoledne nás zatáhla do kulturáku na nějakou výstavu moderního umění. Moc jsme těm flekům nerozuměli a už po pár minutách koukání na obraz *Tajemné mraky mizící za obzorem v prostoru nekonečného bytí* se nám začaly dělat mžitky před očima. Můj brácha, kterej chodí do první třídy, fakt umí kreslit líp. Snad poprvý se celá třída těšila na návrat do školy. To jsme ale ještě nevěděli, že nás učitelka překvapí nečekanou písemkou.

(CZVV)

TEXT 2

V běžně mluveném jazyce dochází často k **univerbizaci**, tzn. nahrazení víceslovného pojmenování jednoslovným pojmenováním (např. *hlavní nádraží – hlavák, občanský průkaz – občanka*).

(Příruční mluvnice češtiny, upraveno)

max. 2 body

22 Vypište z TEXTU 1 všechna slova vzniklá univerbizací.

Řešení

výtvarky (*výtvarná výchova*), kulturáku (*kulturní dům*), písemkou (*písemná práce*)

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 23–29

(1) Slečna Maplová se až doposud diskuse neúčastnila. Nyní řekla: „Copak vůbec nechcete vědět, na co zemřel?“

Sir Ritchfield na ni překvapeně pohlédl. „Zemřel na rýč. Ty bys to taky nepřežila, takovou těžkou železnou věc uprostřed těla. Není divu, že je mrtvý.“ Ritchfield se maličko **otřásl**.

„A odkud je ten rýč?“

(2) „Někdo ho tam zarazil.“ Pro Sira Ritchfielda tím byla celá věc vyřízená, ale Othello, jediná černá ovce ze stáda, se o problém najednou začal *****.

„V úvahu přichází pouze člověk – nebo hodně velká opice.“ Othello prožil své **pohnuté** mládí v zoologické zahradě v Dublinu a při každé příležitosti to také zmínil.

„Člověk.“ Maplová spokojeně přikyvovala. Tím se počet podezřelých rapidně snižuje. „Myslím, že bychom měli zjistit, co to bylo za člověka. Jsme to starému Georgeovi dlužní. Vždycky když nějaký **divoce** žijící pes roztrhal některé z našich jehnat, taky se pokoušel najít viníka. A kromě toho nám patřil. Byl to náš pastýř. Nikdo neměl právo zapichovat do něj rýč. To je zvlčilost, to je vražda!“

(3) Teď se ovce přece jen polekaly. Také vítr se otočil a čerstvý zápach krve se táhl v **jemných**, ale zřetelných závanech směrem k moři.

„A když toho, kdo do něj ten rýč zaryl, najdeme?“ zeptala se Heidi nervózně. „Co potom?“

„Spravedlnost!“ zabečel Othello.

„Spravedlnost!“ bečely ostatní ovce. A tak bylo rozhodnuto, že ovce objasní strašnou vraždu svého jediného pastýře.

(L. Swannová, Glennkill – ovce vyšetřují, upraveno)

1 bod

23 Které z následujících tvrzení vystihuje výchozí text?

- A) Text lze přiřadit k lyrice, protože zachycuje především pocity postav.
- B) Text lze přiřadit k epice, protože zachycuje především pocity postav.
- C) Text lze přiřadit k lyrice, protože jeho podstatou je vyprávění příběhu.
- D) Text lze přiřadit k epice, protože jeho podstatou je vyprávění příběhu.

Zdůvodnění

Vypráví se zde příběh, v němž vystupují postavy, text je tedy dějový, což je podstatou epiky.

1 bod

24 Které z následujících slov patří na vynechané místo (*****) ve výchozím textu?

- A) zajímat
- B) zabývat
- C) zaobírat
- D) zaměstnávat

Zdůvodnění

Pouze sloveso *zajímat se* má vazbu s podstatným jménem ve 4. pádě (*zajímat se o koho, co? – o problém*). Ostatní posuzovaná slovesa mají vazbu s podstatným jménem v 7. pádě: *zabývat se problémem; zaobírat se problémem; zaměstnávat se problémem*.

1 bod

25 Která z následujících možností nejlépe vystihuje téma celého výchozího textu?

- A) diskuse o životě pastýře
- B) diskuse o vraždě pastýře
- C) diskuse o uvěznění vraha pastýře
- D) diskuse o záslužných činech pastýře

Zdůvodnění

Postavy výchozího textu, tedy stádo ovcí, spolu řeší možné okolnosti vraždy svého pastýře, pana George: baví se např. o tom, jak zemřel, kdo jej asi zabil, odkud pochází vražedná zbraň. Téma celého výchozího textu tedy nejlépe vystihuje možnost B). Ostatní posuzované možnosti neodpovídají výchozímu textu:

- v rámci diskuse ovce vyjadřují svůj vztah k pastýři, jeho život není popsán;
- vrah pastýře je zatím neznámý, o jeho případném uvěznění se v textu nepíše;
- v rámci diskuse je pouze okrajově zmíněn jeden záslužný čin pastýře.

max. 2 body

26 Rozhodněte o každé z následujících dvojic slov, zda je lze v kontextu výchozího textu považovat za synonyma (A), nebo ne (N):

(První slovo z dvojice vždy pochází z výchozího textu a je v něm zvýrazněno.)

	A	N
26.1 otřásl – zachvěl	☒	☐
26.2 divoče – prudce	☐	☒
26.3 pohnuté – dojaté	☐	☒
26.4 jemných – slabých	☒	☐

Zdůvodnění

26.1 – pravdivé tvrzení → slovo *otřást se* je v textu užito ve významu *zachvět se*; pokud slovo *otřásl* nahradíme slovem *zachvěl*, význam textu zůstane zachován (*Ritchfield se maličko zachvěl*)

26.2 – nepravdivé tvrzení → slovo *divoče* je v textu užito ve slovním spojení *divoče žijící pes*, které označuje *psa žijícího bez zásahu člověka*; pokud bychom slovo *divoče* nahradili slovem *prudce*, text by nedával smysl (*nějaký prudce žijící pes roztrhal některé z jehňat*)

- 26.3 – nepravdivé tvrzení → slovo *pohnutý* je v textu užito ve významu *neklidný, bouřlivý*; pokud bychom slovo *pohnuté* nahradili slovem *dojaté*, text by nedával smysl (*prožil své dojaté mládí v zoologické zahradě*)
- 26.4 – pravdivé tvrzení → slovo *jemný* je v textu užito ve významu *sotva patrný, slabý*; pokud slovo *jemných* nahradíme slovem *slabých*, význam textu zůstane zachován (*čerstvý zápach krve se táhl ve slabých, ale zřetelných závanech*)

max. 3 body

27 Vypište z druhé části výchozího textu všechna podstatná jména rodu středního.

Řešení

stáda, mládí, jehňat, právo

1 bod

28 Které z následujících slov neobsahuje předponu?

- A) patřil
- B) prožil
- C) pohlédl
- D) pokoušel

Zdůvodnění

Slovo *patřil* má kořen *patř-*, předponu tedy neobsahuje. Ostatní posuzovaná slova předponu obsahují:

- slovo *prožil* má předponu *pro-* (slovo příbuzné je např. *za-žil*);
- slovo *pohlédl* má předponu *po-* (slovo příbuzné je např. *pře-hlédl*);
- slovo *pokoušel* má předponu *po-* (slovo příbuzné je např. *z-koušel*).

1 bod

29 Která z následujících možností je souslovím?

- A) velká opice
- B) čerstvý zápach
- C) strašnou vraždu
- D) zoologické zahradě

Zdůvodnění

Sousloví je ustálené spojení dvou nebo více slov, které se používá jako jeden celek s vlastním významem. Jednotlivé složky sousloví nelze nahradit synonymy, protože význam slovního spojení by se změnil, například ve větě *Studuje na vysoké škole* nelze slovo *vysoký* nahradit synonymem *velký*. Souslovím je tedy *zoologická zahrada*.

30 Ve které z následujících vět je pravopisná chyba?

- A) Žaludek se mi jako obvykle svíral strachy.
- B) Jeho vystupování se **vymikalo** místním zvyklostem.
- C) Při velmi namáhavém cvičení si natrhla lýtkový sval.
- D) Tuzemský trh je už dlouho přesycen výrobky z obilovin.

Zdůvodnění

Sloveso *vymykat se* je příbuzné s vyjmenovaným slovem *zamykat*.